

QORTI TA' L-APPELL

IMHALLFIN

**S.T.O. JOSEPH SAID PULLICINO B.A.(HONS.), LL.D. - PRESIDENT
ONOR. JOSEPH A. FILLETTI B.A. LL.D., A.R.HIST.S.
ONOR. FRANCO DEPASQUALE B.A. LL.D.**

Seduta ta' nhar it-Tlieta, 8 ta' Mejju, 2001.

Numru 19

Citaz. numru 53/93 JDC

**Noel Ellul ghan-nom u in
rappresentnza tas-socjeta' Formosa
& Camileri Ltd, agenti Malta tas-
socjeta' assikuratrici estera Guardian
Royal Exchange Assurance plc
surrogata fid-drittijiet tal-assigurat
taghha s-socjeta' Guillaumier
Industries Ltd u b'nota tal-10 ta'
Marzu 1997 l-Avukat Dottor Joseph
Zammit McKeon bhala rappresentant
tas-socjeta' Atlas Insurance Agency
Limited agenti Malta tas-socjeta'
estera Guardian Royal Exchange
Assurance plc surrogata fid-drittijiet
tal-assigurat taghha s-socjeta'
Guillaumier Industries Lted assumma
l-atti tal-kawza minflok Noel Ellul
bhala rappresentant tas-socjeta'
Formosa & Camilleri Ltd.**

u

**Avukat Dottor Joseph Zammit
McKeon, ghan-nom u in
rappresentanza tas-socjeta'
Guillaumier Industries Ltd.**

vs

Francis Vella, bhala direttur ghan-nom u in rappresentanza tas-socjeta' Express Trailers Limited.

Il-Qorti;

L-ATT TAC-CITAZZJONI

Is-socjeta' assikuratrici u s-socjeta' Guillaumier Industries Limited ipprocedew kontra s-socjeta' Express Traders Limited b'dan l-att ta' citazzjoni pprezentat fit-18 ta' Jannar 1993 :-

“L-atturi, fil-kwalita' taghhom hawn fuq imsemmija, wara li ppremettew illi s-socjeta' Guillaumier Industries Ltd kellha importazzjoni mill-Italja ta' disa' (9) 'colli' ta' profiles tal-aluminium kif ukoll tletin (30) 'colli' ta' hgieg u accessorji, u nkarigat lis-socjeta' konvenuta mit-trasport ta' din il-merkanzija mill-mahzen tal-fornituri sal-mahzen tas-socjeta' attrici fuq imsemmija (Dok NE1 u NE2).

Peress illi l-agenti tas-socjeta' konvenuta fl-Italja hadu in konsenja l-merkanzija minghand il-fornituri u tghabbiet fuq trailer numru RC 4615 (Dok NE3 u NE4).

Peress illi fis-7 ta' Novembru 1991, waqt li t-trailer de quo kien fi triqtu lejn il-port mnejn il-merkanzija kellha titlaq lejn Malta, is-socjeta' konvenuta qed tallega li t-trailer gie dirottat u l-kontenut ta' go fih misruq kollu kemm hu.

Peress illi l-valur globali tal-merkanzija kien ta' tnax-il elf seba' mija u ghaxar liri hamsa u sittin centezmu (Lm12,710.65c).

Peress illi minn dan l-ammont, is-socjeta' assikuratrici attrici hallset lis-socjeta' importatrici s-somma ta' sebat elef mija tmienja u sittin lira disghin centezmu (Lm7,168.90c) flimkien mas-somma ta' hamsa u sebghin lira (Lm75) bhala survey fees, u ghalhekk giet surrogata fid-drittijiet tal-importatur ghall-ammont ta' sebat elef mitejn tlieta u erbghin lira disghin centezmu (Lm7,243.90c) (Dok NE5).

Peress illi l-bilanc ta' hamest elef hames mija wiehed u erbghin lira hamsa u sebghin centezmu (Lm5,541.75c) qed jigi reklamat mis-socjeta' importatrici attrici de proprio.

Peress illi l-konvenut nomine huwa responsabbli ghan-nuqqas fuq riferit.

Peress illi s-socjeta' konvenuta interpellata biex taghmel tajjed ghad-danni, baqghet inadempjenti.

L-istess atturi talbu li din il-Qorti :-

1. Tiddikjara lill-konvenut responsabbli ghan-nuqqas fuq riferit.

2. Tikkundannah li jhallas lill-attur Noel Ellul nomine s-somma ta' sebat elef mitejn tlieta u erbghin lira disghin centezmu (Lm7,243.90c) inkluzi f'din is-somma hamsa u sebghin lira (Lm75) bhala survey fees, in linea ta' danni subiti mis-socjeta' importatrici attrici, u surrogati lill-istess Noel Ellul nomine bl-imghax legali mill-31 ta' Dicembru 1991, fic-cirkostanzi u minhabba l-obbligi premessi, u

3. Tikkundannah nomine li jhallas lill-attur Avukat Dottor Joseph Zammit McKeon nomine s-somma ta' hamest elef hames mija wiehed u erbghin lira hamsa u sebghin centezmu (Lm5,541.75c), in linea ta' danni, rapprezentanti l-bilanc tal-valur tal-merkanzija, u mhux surrogati lis-socjeta' assikuratrici attrici, bl-imghax legali mis-7 ta' Novembru 1991.

Bl-ispejjez kontra l-konvenut nomine.”

ECCEZZJONIJIET

Il-konvenut nomine hekk eccepixxa ghat-talbiet attrici :-

“Illi preliminarjament ghandha tigi msejha fil-kawza l-persuna li kellha l-pussess tal-merkanzija in kwistjoni meta gara l-incident, cioe' Giuseppe Ferrara ta' Reggio Calabria.

Fit-tieni lok u minghajr pregudizzju għall-premess u l-azzjoni hija tardiva billi għalaq iz-zmien perentorju għall-azzjoni prezenti.

Fit-tielet lok u minghajr pregudizzju għall-premess l-eccipjenti m'humix responsabbli għan-nuqqasijiet in kwistjoni billi dawn ma gewx konsenjati minhabba ragunijiet li l-eccipjent ma setax jevita u li għalihom ma kellu ebda tort jew htija.

Illi fir-raba' lok u minghajr pregudizzju għall-premess u in linea sussidjarja l-ammont mitlub huwa esageat u għandu jigi ridott a bazi tal-limitazzjonijiet ta' responsabbilita' li jirregolaw it-trasport in kwistjoni. Illi f'kull kaz is-survey fees m'humix reklamabbli u inoltre għandhom jigu temperati t-talbiet dwar l-imghax, kwantu għat-tieni talba mid-data ta' pagament u għat-tielet darba mid-data li jirrizulta skond ir-regolament li jiggovernaw it-trasport de quo.”

DECIDE

B'sentenza tat-18 ta' Jannar 1995, l-allura Qorti tal-Kummerc iddecidiet il-kawza billi laqghet it-tieni eccezzjoni tas-socjeta' konvenuta, dik cioe' illi l-azzjoni kienet prezentata fuori termine u għalhekk cahdet it-talbiet tal-atturi nomine bl-ispejjez kontra tagħhom.

MOTIVAZZJONI TAS-SENTENZA APPELLATA

L-ewwel Qorti hekk immotivat is-sentenza tagħha :-

“Bit-tieni eccezzjoni, l-konvenut qiegħed jeccepixxi li l-azzjoni tal-attur hija tardiva għaliex giet intavolata wara li għalaq iz-zmien perentorju għall-ezercizzju tagħha.

Il-partijiet qablu li r-relazzjoni guridika bejn il-kontendenti li tohrog mill-kaz tat-trasport odjern hija regolata bil-“Convention for the

International Carriage of Goods by Road (CMR Convention) (ara fol 39).

Il-konvenut irrileva li l-ezercizzjoni msemmija tad-dekadenza tal-azzjoni, kien qiegħed jibbazaha fuq l-artikolu 32.1 u 32.2 ta' din il-Konvenzjoni.

Ikkunsidrat :-

Illi s-siltiet mill-artikolu msemmi ta' din il-Konvenzjoni li huma rilevanti għall-kaz odjern sejrin jigu citati hawn għall-konvenjenza:-

Article 32

1. The period of limitation for an action arising out of carriage under the Convention shall be one year
The period of limitation shall begin to run :

.....

(b) In the case of total loss, from the thirtieth day after the expiry of the agreed time-limit or where there is no agreed time limit from the sixtieth day from the date on which the goods were taken over by the Carrier.

The day on which the period of limitation begins to run shall not be included in the period.

2. A written claim shall suspend the period of limitation until such date as the carrier rejects the claim by notification in writing and returns the documents attached thereto -

.....

The burden of proof of the receipt of the claim, or of the reply and of the return of the documents, shall rest with the party relying upon these facts. The running of the period of limitation shall not be suspended by further claims having the same object"

Ikkunsidrat :-

Illi l-fatti saljenti li rrizultaw huma dawn :-

1. Li s-socjeta' attrici Guillaumier Industries Ltd ordnat merkanzija mill-Italja konsistenti f'aluminium profiles METRA

S.P.A. kif ukoll hgieg u accessorju minghand FONTANA ADRIATICA S.R.L.

2. Li s-socjeta' attrici nkarigat lis-socjeta' konvenuta sabiex tittrasporta din il-merkanzija mill-imhazen taz-zewg esportaturi taljani ghall-mahzen tas-socjeta' attrici f'Malta. Ma giex stipulat ebda terminu ghat-trasport.

3. Irrizulta li din il-merkanzija tghabbiet fil-5 u fis-6 ta' Novembru 1991, fuq trailer Numru RC 4615 ta' Giuseppe Ferrara ta' Via Magna Grecia, Reggio Calabria, li huwa ndikat fuq il-polza tal-kariku a fol 27 bhala trasportatur successiv.

4. Irrizulta li fis-7 ta' Novembru 1991, waqt li l-merkanzija kienet ghadha fil-pussess u taht kustodja tal-imsemmi trasportatur Ferrara, t-trailer in kwistjoni gie dirottat u l-merkanzija nsterqet kollha kemm hi.

5. Irrizulta li l-imsemmija socjeta' attrici baghtet ittra registrata datata 19 ta' Novembru 1991 (ara fol 28) lis-socjeta' konvenuta fejn 'inter alia' intqal :

“Since it appears that relative goods will not be delivered to us we are therefore holding you/your Principal fully responsible for the non-delivery of our consignments and ask you to kindly re-imburse us with the sum of Italian Lire 46.719.355 being the total value of the two consignments.”

6. Is-socjeta' konvenuta rrispondiet b'ittra tal-25 ta' Novembru 1991 (ara fol 29) -

“Thanks for your letter of the 19th November 1991.

We regret to inform you that our company disclaims liability for the loss claimed by your goodselves. Furthermore please note that the loss occurred whilst the goods were under the custody and being transported by Giuseppe Ferrara of Via Magna Grecia, Reggio Calabria.

You may therefore wish to redirect your claim accordingly.

Meanwhile we are enclosing the aforementioned letter.”

B'ittra tat-28 ta' Novembru 1991 (ara fol 30) is-socjeta' attrici ma accettatx il-kontenut tal-ittra tal-25 ta' Novembru u baghtet lura lis-socjeta' konvenuta l-ittra tad-19 ta' Novembru 1991.

8 Mix-xhieda ta' l-attur Noel Ellul jirrizulta li l-valur totali tal-merkanzija kollha kien ta' Lm12,710.65,0. Parti minn din is-somma, cioe' l-ammont ta' Lm7,243.90,0 thallas b'surroga mis-socjeta' assikuratrici attrici lis-socjeta' Guillaumier Industries Ltd, waqt li l-bilanc ta' Lm5,541.75,0 jikkoncerna dik il-parti tal-merkanzija li ma kienitx koperta b'assikurazzjoni ghar-riskju li ssuccieda.

9. Fil-5 ta' Jannar 1993, iz-zewg socjetajiet attrici baghtu zewg ittri lis-socjeta' konvenuta li bihom zammewha responsabbli ghat-telf in kwistjoni u talbuha li thallas iz-zewg somom fuq imsemmija. Mal-ittri ntbaghtu d-dokumenti pertinenti ghall-kaz. Dawn l-ittri ttiehdu "by hand" mill-attur Ellul fil-5 ta' Jannar 1993, bl-iskop li jkun hemm sospensjoni tal-perjodu tal-preskrizzjoni (limitation).

10. Is-socjeta' konvenuta rrispondiet b'ittra li waslet fil-15 ta' Jannar 1993. Biha ntqal lis-socjetajiet attrici li :-

"We would inform you that we are disclaiming the liability in respect of the incident in question and in accordance with article 32/2 of the CMR Convention, we are returning all original documents attached to your letter."

11. Nonostante li l-attur Noel Ellul ipprometta li jesebixxi dawn l-ittri li gew skambjati f'Jannar 1993, huwa naqas li jaghmel hekk. Pero' ma jidhirx li l-konvenut qieghed jikkontesta l-esistenza ta' dawn l-ittri.

12. Ic-citazzjoni odjerna giet ipprezentata nhar it-Tnejn, 18 ta' Jannar 1993.

Ikkunsidrat :-

Illi billi si tratta ta' kaz ta' "total loss" minhabba li l-merkanzija kollha sparixxiet u billi ma rrizultax li kien hemm zmien espress stipulat ghat-trasport, it-terminu tal-preskrizzjoni huwa sena li tibda tghodd –

"from the sixtieth day from the date on which the goods were taken over by the Carrier."

Irrizulta li l-merkanzija tal-esportatur Fontana Adriatica tghabbiet fuq it-trailer in kwistjoni fil-5 ta' Novembru 1991, u li l-merkanzija tal-Metra tghabbiet 'l ghada, 6 ta' Novembru 1991. Pero' l-kontenut ikkonsidra li l-merkanzija giet konsenjata lit-trasportatur fis-6 ta' Novembru 1991 (ara fol 56).

Illi dana jfisser li t-terminu ta' sena tal-preskrizzjoni beda jiddekorri mill-5 ta' Jannar 1992, u skada fil-5 ta' Jannar 1993, li kieku ma kienx hemm ebda sospensjoni tal-istess terminu.

Illi d-divergenza bejn il-kontendenti tikkoncerna ezattament dwar kemm ghandu jkun iz-zmien li fih it-terminu tal-preskrizzjoni safa sospiz. Kif diga' ntqal kien hemm skambju ta' ittri.

Illi d-divergenza bejn il-kontendenti tikkoncerna ezattament it-tul tas-sospensjoni li kien hemm. L-artikolu 32.2 jipprovdi li :

“A written claim shall suspend the period of limitation until such date as the carrier rejects the claim by notification in writing and returns the documents attached thereto.”

Illi l-konvenut jibbaza t-terminu ta' sospensjoni fuq il-korrispondenza skambjata f'Novembru 1991, cioe' l-ittra tad-19 ta' Novembru u r-risposta tal-25 ta' Novembru (ara fol 28 u 29), u b'hekk jikkonsidra li kien hemm terminu ta' sospensjoni ta' sebat (7) ijiem biss. Il-konvenut isostni li l-korrispondenza skambjata f'Jannar 1993 ma tiswa xejn f'dan ir-rigward billi l-artikolu 32.2 stess jiddisponi li –

“The running of the period of limitation shall not be suspended by further claims having the same object.”

Ghalhekk skond il-konvenut it-terminu gie mgdedded sal-11 ta' Jannar 1993, u ghalhekk l-azzjoni attrici kienet diga' preskritta meta giet intavolata fit-18 ta' Jannar 1993.

Illi t-tezi tal-atturi hija li l-korrispondenza skambjata f'Novembru 1991 ma tikkwalifikax bhala “a written claim” u li invece din saret f'Jannar 1993 meta ntbaghtu l-ittri tal-5 ta' Jannar 1993, u meta r-risposta tal-konvenut waslet fil-15 ta' Jannar. L-atturi jsostnu li ghalhekk it-terminu ta' sospensjoni huwa hdax-il (11) jum u li t-terminu ghalaq fis-16 ta' Jannar. Billi din kienet gurnata tas-Sibt, l-azzjoni attrici giet intavolata t-Tnejn ta' wara, cioe' fit-18 ta' Jannar u b'hekk il-kawza giet prezentata entro t-terminu stabbilit fil-Konvenzjoni.

Ikkunsidrat :-

Illi fil-fehma tal-Qorti, l-ittra tad-19 ta' Novembru 1991, li ntbaghtet mis-socjeta' attrici Guillaumier Industries Ltd li s-socjeta' konvenuta, tikkwalifika bhala “a written claim” skond l-imsemmi artikolu 32.2.

B'din l-ittra s-socjeta' konvenuta nzammet responsabbli ghan-nuqqas ta' konsenja tal-merkanzija kollha konsenjata mill-esportatur METRA u FONTANA li kienet karikata fuq it-trailer No. RC 4615 u li kien gie "hijacked in Italy."

Bl-istess ittra ntalbet ukoll ir-rifuzjoni ta' somma specifika f'Liri Taljani li tirrapprezenta l-valur totali tal-istess merkanzija. Il-fatt li ebda dokumenti korroborattivi ma ntbaghtu ma' l-ittra in kwistjoni, ma jirrendux l-istess ittra bhala li ma tikkwalifikax bhala "written claim".

L-iskop tar-"written claim", li tissemma fl-imsemmi artikolu 32.2, ma jidhirx li hu l-pretensjoni tad-danneggjat formulata precizament u bid-dettaji kollha, inkluzi dokumenti kollha korroborattivi u daqs kieku wiehed qieghed jipprezenta att promotorju f'xi kawza, izda invece l-iskop tar-"written claim" huwa li t-trasportatur jigi nformat car u tond biha, bl-intenzjoni specifika tad-danneggjat li jzomm lit-trasportatur responsabbli ghall-hsara jew telf tal-merkanzija. Lanqas hemm bzonn li l-pretensjoni tigi kwantifikata. Id-dokumenti korroborattivi jkunu necessarji li jintbaghtu biss jekk minghajrhom it-trasportatur ma jkunx f'posizzjoni li jirrispondi ghall-pretensjoni tad-danneggjat.

Issa fil-kaz odjern din il-Qorti hija konvinta li l-ittra msemmija tad-19 ta' Novembru 1991, tikkwalifika pjenament bhala "written claim" ghaliex ma jezisti ebda dubbju li fiha bizzejjed dettalji sabiex it-trasportatur ikun informat ghal liema merkanzija kien qieghed jinsab responsabbli. F'dan il-kaz, billi l-ittra ma kienitx akkompanjata b'dokumenti, it-trasportatur meta rrespinga l-pretensjoni tad-danneggjat, baghat lura r-"written claim" stess sabiex ma jkunx hemm dubbju li hju ottempra ruhu mad-dispost tal-art. 32.2 (li jimponi obbligu li d-dokumenti jintbaghtu lura) f'kaz jekk l-ittra stess hija meqjusa bhala "dokument".

Illi la darba l-Qorti waslet ghal din il-konkluzjoni allura l-korrispondenza skambjata f'Jannar 1993 ma tistax ma tkunx konsidrata bhala –

"further claims having the same object."

skond l-imsemmi art. 32.2, li inoltre jiddisponi li pretensjonijiet ulterjuri bhal dawn ma jiswew xejn biex jissospendu –

"the running of the period of limitation."

Illi l-argumenti kontenuti fin-nota ta' sottomissjonijiet tal-atturi ma humiex bizzejjed konvincenti u ghalhekk ma jistghux jintlaqghu.

Illi konsegwentement it-tezi tas-socjeta' konvenuta treggi ghaliex l-odjerna kawza giet intavolata meta ormai il-perjodu tad-dekadenza jew preskrizzjoni mpost mill-artikolu 32 tal-Konvenzjoni msemmija kien lahaq iddekorra.”

KONSIDERAZZJONIJIET TA' DIN IL-QORTI

Is-socjetajiet atturi appellaw minn din is-sentenza. L-appellanti gustament jipprecizaw illi l-kwistjoni quddiem il-Qorti f'dan l-istadju kienet impernjata fuq zewg punti determinanti.

(a) Ghall-fini tal-Artikolu 32 (2) tas-CMR Convention, liema dokument kien jikkostitwixxi “a written claim” bl-effett li jissospendi l-preskrizzjoni? Kienet l-ittra tas-socjeta' importatrici tad-19 ta' Novembru 1991 (li ghalha l-konvenut nomine wiegeb fil-25 ta' Novembru 1991) jew kienet l-ittra tas-socjeta' assicuratrici tal-5 ta' Jannar 1993 (li ghalha l-konvenut nomine wiegeb fil-15 ta' Jannar 1993).

(b) Minn meta setghet tibda ssehh is-sospensjoni tal-preskrizzjoni. Is-sub inciz 2 tal-Artikolu 21 tas-CMR Convention jipprovdi illi “A written claim shall suspend the period of limitation until such date as the carrier rejects the claim by notification in writing and returns the documents attached thereto”

Skond l-ewwel Qorti, l-ittra tad-19 ta' Novembru 1991 mibghuta mis-socjeta' importatrici kienet "the written claim" ghaliex id-danneggjat kien qed jinforma lit-trasportatur car u tond bl-intenzjoni specifika tieghu li jzommu responsabbli ghall-hsara jew telf tal-merkanzija. Ghalhekk meta t-trasportatur baghat lura lid-danneggjat dik l-ittra stess, dak kien jikkostitwixxi "rejection of documents". In-nodus iuris f'din il-kawza johrog mill-punt illi s-CMR Convention innifisha ma taghtix tifsira lit-terminu "written claim". L-appellanti nomine jissottomettu illi l-ittra tad-19 ta' Novembru 1991 kienet in effetti "a letter of reserve" u mhux "a written claim". Ir-"written claim" skond hi saret fil-5 ta' Jannar 1993 akkumpanjata minn dokumenti. Lanqas ma seta' jinghad li dik l-ittra kienet "a further claim having the same object" kif l-ewwel Qorti dehrilha li kienet. Ghall-kuntrarju kienet "the written claim" veru proprja. Hekk ukoll qisha li kienet il-konvenut nomine tant illi, fl-ittra responsiva tieghu ta' Jannar 1993, il-konvenut issottolineja li "in accordance with article 32 (2) of the CMR Convention we are returning all documents, all original documents to attached to your letter".

Iz-zewg kontendenti jistrieħu prattikament fuq l-istess kazijiet Inglizi u fuq l-istess testi tal-atturi in materja li tagghom hemm ukoll prezentati kopji ta' siltiet rilevanti. Dawn it-testi juru kjarament illi m'hemmx interpretazzjoni uniformi tas-sub inciz 2 tal-artikolu 32 tas-CMR Convention. Hemm ghal kuntrarju konflitt ta' interpretazzjoni bejn zewg skejjel ta' orjentament differenti, wahda li tiffavorixxi interpretazzjoni

wiesa' tal-artikolu fis-sens illi tqis bizzjed għall-fini għas-sospensjoni tal-preskrizzjoni, interpellazzjoni bil-miktub, notifikata mid-dannegjat lit-trasportatur tal-hsieb tiegħu li jzommu responsabbli għall-hsara allegatament sofferta u interpretazzjoni oħra li tiffavorixxi interpretazzjoni aktar stretta tal-artikolu 32 (2) tal-Konvenzjoni fis-sens li din kienet teziggi mhux biss l-interpellazzjoni bil-miktub imma wkoll li din tkun akkumpanjata bid-dokumenti relattivi. Jidher li l-interpretazzjoni liberali aktar pragmatika tirisali għall-gurisprudenza Ingliża in materja waqt li dik iktar rigida u dottrinali tirisali għall-gurisprudenza kontinentali. Fiz-zewg kazijiet pero' mhux dejjem b'mod univoku u konsistenti.

“Article 32.2 speaks of a claim with “documents attached thereto”. Although the documents are not specified, the inference, it has been argued, is that the claim in writing must be accompanied by documents in support. In France the argument has been rejected and in England the submission that the written claim involved a semi formal claim with documents attached, or that it meant a documented claim has been rejected.” (International Carriage of Goods By Road CMR, Second Edition, Malcolm A. Clarke 1991, pages 226 et seq). “It seems the claim made by telex could be sufficient. A series of cases in England have established that it does not have to be a formal and quantified claim but that a general intimation of intention to hold the carrier liable would be sufficient Some continental decisions have however

required the claim to be specific and quantified, the idea being that the carrier should be given enough information to enable him to decide whether to accept or to object. It would be sensible to do this in any event since unless he knows how much he's being asked to pay the carrier will not know whether it is reasonable. Thus he is likely to reject the claim out of hand and any further claim will not suspend the limit since article 32 (2) also says that "the running of the period of limitation shall be not suspended by further claims having the same object" (Introduction to the Law of the Carriage of Goods, Glass and Cashmore, page 3.70 et seq).

L-ewwel Qorti fis-sentenza appellata jidher illi ttendiet favur interpretazzjoni illi l-iskop tar-"written claim" kien li t-trasportatur ikun informat b'mod car u tond bl-intenzjoni specifika tad-danneggjat li jzommu responsabbli tad-danni tal-merkanzija. Konsegwentement la kien hemm bzonn illi l-pretensjoni tkun ikkwantifikata u lanqas kien necessarju illi jintbaghtu dokumenti korroborattivi biex jissodisfaw it-trasportatur mill-pretensjoni tad-danneggjat. Din il-Qorti qieset il-kwistjoni b'attenzjoni debita u waslet ghall-konvinciment illi ma tistax tikkondividi l-konkluzjoni tal-ewwel Qorti rigward l-interpretazzjoni li kellha tinghata lill-artikolu 32 tal-Konvenzjoni msemmija. Hemm fil-fehma taghha diversi osservazzjonijiet illi jwassluha ghall-konkluzjoni diversa minn dik li waslet ghaliha l-ewwel Qorti u li hi fil-fehma taghha

aktar konsuna, mad-dicitura u mal-ispirtu tal-artikolu taht ezami. Din il-Qorti tqis is-segwent i :-

(a) L-ewwel punt li tixtieq taghmel din il-Qorti hu wiehed ta' indole generali fis-sens illi l-artikolu taht ezami jimporta l-applikazzjoni ta' zmien limitattiv li fih azzjoni ta' rizarciment tad-danni setghet tigi ezercitata. Kien allura car illi d-disposizzjoni kellha tigi interpretata, f'kaz ta' dubbju, favur li jippreserva l-azzjoni. F'dan il-kaz allura favur l-ahjar mod kif tigi assicurata l-interruzzjoni jew is-sospensjoni tal-perjodu preskrittiv estintiv ta' dik l-azzjoni. L-artikolu kellu allura jigi interpretat, dejjem f'kaz ta' dubbju, favur li d-dritt tal-kreditur jigi preservat. Dan ghar-raguni li l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni, ghalkemm rikonoxxuta bhala mehtiega biex tassigura illi l-azzjoni tigi ezercitata entro terminu stabbilit biex id-drittijiet u l-obbligi tal-kontenenti jigu debitament accertati, kienet minnha nnifisha odjuza u kellha allura tigi applikata restittivament. Premessa din li naturalment ma tfissirx illi l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni ma kellhiex tinghata fejn il-ligi hekk tippermetti u ma kellhiex tigi mill-Qorti debitament milqugha.

L-artikolu 32 tal-Konvenzjoni, is-sub inciz 1 jipprovdi illi "period of limitation of an action arising out of carriage under this Convention shall be one year the period of limitation shall begin to run (b) in the case of total loss from the thirtieth day after the expiry of the agreed time limit or when there is no agreed time limit (kif hu fil-kaz taht ezami)

from the sixtieth day from the date on which the goods were taken over by the carrier” Is-sub inciz (2) ta’ dak l-artikolu jaqra hekk “a written claim shall suspend the period of limitation until such date as the carrier rejects the claim by notification in writing and returns the documents attached thereto The burden of proof of the receipt of the claim or of the reply and of the return of the documents shall rest with the party relying upon these facts. The running of the period of imitation shall not be suspended by further claims having the same object.”

Hu car illi din id-disposizzjoni inkitbet meta ma kienx hemm il-facilita’ teknologika li hemm illum fl-iskjambu ta’ informazzjoni u fl-accessibilita’ ghad-dokumenti. Il-Konvenzjoni allura riedet tassigura illi min kien obligat li jipprezenta l-azzjoni ghad-danni u li kontra tieghu jkun qed jiddekorri preskrittiv estintiv tal-azzjoni kien f’posizzjoni li jkollu f’idejn fizikament id-dokumentazzjoni mehtiega biex jaghmel hekk sewwa. Dokumentazzjoni illi l-Konvenzjoni tipprezumi illi kellha tkun tiffirma parti mill-claim li tkun effettivament intbaghtet mid-danneggjat lit-transportatur. Ghal din il-Qorti hu ovvju li, filwaqt li din id-disposizzjoni ma kienitx tassattivament timponi illi r-“written claim” kellha tkun necessarjament dokumentata taht piena ta’ xi nullita’, l-intenzjoni tal-firmatarji tal-Konvenzjoni indubbjament kienet illi l-claim kellha tkun tali li mhux biss tispecifica d-domanda imma wkoll, kif kienet minn dejjem Prattika l-kummerc, li tali talba tkun adegwatament dokumentata. Dan id-dokumenti illi jipprovdu l-prova prima facie tal-kontroll taghhom mhux

biss mill-prezunzjoni tal-ligi u li jitqeghdu ghad-disposizzjoni tal-kontro-parti. Il-qari tal-ewwel sentenza tal-klawsola allura ma jhalli l-ebda dubbju fil-fehma tal-Qorti illi kien prezunt u sostintiz illi r-“written claim” tkun dokumentata u dan l-artikolu jiehdu bhala fatt skontat u naturali kif jidher ukoll mill-qari tal-artikolu shih. Id-domanda hi jekk in-nuqqas da parti tad-danneggjat illi sewwa jiddokumenta jew li ma jiddokumenta xejn it-talba skritta tieghu kienitx twassal ghan-nullita' ta' dik it-talba u konsegwentement ghas-sitwazzjoni fejn tirrendi nulla u bla effett is-suspensjoni tal-preskrizzjoni. Fatt dan li jista' jkun fatalment pregudizjevola ghad-danneggjat.

Din il-Qorti ma tistax tasal ghal din il-konkluzjoni. Dan mhux biss ghax kif inghad l-artikolu ma jimponix ad validatem li t-talba tkun dokumentata imma wkoll ghaliex l-artikolu ma jimponix in-nullita' ta' tali intima u ma kienx allura lecitu ghall-Qorti illi timponiha. Inoltre hi kienet tasal ghall-istess konkluzjoni bl-applikazzjoni tal-principju generali illi att mahsub biex jinterrompi perjodu preskrittiv estintiv tal-azzjoni jibqa' validu anke jekk ikun effett minn xi diffett procedurali. Sa hawn din il-Qorti taqbel mar-ragunament tal-ewwel Qorti.

(c) Jekk ir-“written claim” kellha titqies li kienet effettiva ghall-fini tas-suspensjoni tat-terminu preskrittiv kellha titqies li kienet effettiva ghall-finijiet u effetti kollha konsegwenzjali.

(d) Mill-banda l-oħra pero' t-terminu "written claim" kien jimporta talba definittiva tad-danneggjat bazata fuq ic-certezza tal-fatt tal-hsara subita. It-termini kellhom ikunu kategorici u l-partijiet kellhom ikunu konkordi fuq daqshekk. Issa l-ittra tad-19 ta' Novembru 1991 ma jidhirx li hi redatta f'dawn it-termini. Ic-cirkostanzi partikolari tal-kaz kienu tali illi l-fatti relattivi ghad-danni subiti ma kienux facilment accertabbli u ma kienx eskluż li setghu wkoll ikunu rimedjabbli kieku t-trailer instab jew il-persuni responsabbli ghad-delitt maqbuda. Id-dicitura tal-ittra tirrifletti din is-sitwazzjoni ta' incertezza f'diversi partijiet taghha. Il-partijiet sottolinejati f'din is-sentenza jidher li ssuferaw din it-tezi tal-appellant. "Since it appears that relative goods could not be delivered to us, we are therefore holding you for the responsible for the non delivery of bulk consignments and ask you to kindly reimburse us with the sum of

Fl-ahjar ipotezi għall-appellant u hi din l-interpretazzjoni li tiffavorixxi d-danneggjat li l-Qorti kellha tiehu l-ittra għandha allura aktar minn natura esplorattiva milli interpellattiva. Dan hu ir-rifless ukoll fir-risposta tas-socjeta' appellata illi prezubilment għall-ewwel darba cahdet kull responsabbilita' għat-telf u inoltre tat informazzjoni lis-socjeta' appellanti, danneggjata, dwar min fil-fehma taghha seta' kien responsabbli għad-danni subiti. Din il-Qorti ma tistax taqbel mas-sottomissjoni illi l-fatt illi d-ditta appellata rritornat l-ittra tad-19 ta' Novembru 1991 lill-mittenti kien ekwivalenti għar-ritorn tad-dokumenti prospettat fis-sub inciz 2 tal-artikolu 32 liema artikolu bl-ebda mod ma jimponi r-ritorn tal-ittra interpellatorja notifikata lit-trasportatur. Il-fatt li s-

socjeta' appellata hekk ghamlet hu allura rrilevanti għall-kwistjoni hliet biex jenfasizza li s-socjeta' appellata ma speditet l-ebda xorta ta' dokument mal-ewwel ittra.

(e) Din il-Qorti tqis ukoll illi f'kawzi ta' din ix-xorta hi wkoll tal-akbar relevanza dak li fehmu l-kontendenti dwar l-import u l-importanza tal-korrispondenza li ghaddiet bejniethom. F'dan ir-rigward l-ittra tat-13 ta' Jannar 1993 mibghuta mis-socjeta' appellata lis-socjeta' assicuratrici attrici in risposta għall-ittri tagħha tal-5 ta' Jannar 1993 jidhru determinanti għall-vertenza. In fatti s-socjeta' appellata hekk iddikjara "we would inform you that we are disclaiming liability in respect of the incident in question and in accordance with article 32 (2) in the CMR Convention we are returning all original documents attached to your letter". Apparti l-fatt illi ma jidhirx illi l-artikolu 32 (2) tal-Konvenzjoni kien jimponi xi obbligu fuq is-socjeta' appellata li tirritorna d-dokumenti lilha mibghuta jekk dawn ma kienux spediti flimkien mar-"written claim" effettiva biex tissospendi l-preskrizzjoni, hu wkoll relevanti l-fatt li dawk l-ittri ntbagħtu in risposta ta' ittra li kjarament tindika :-

(a) Illi l-mittenti kienu accertaw id-danni u kienu f'posizzjoni illi jezigu pagament.

(b) Illi l-mittenti espressament jiddikjaraw illi "we are now presenting the full claim file".

(c) Illi inoltre l-istess mittenti espressament jispecificaw illi “we are presenting this claim in accordance with the CMR Convention, article 32 (2) in order that the time limit be suspended. As you may know article 32 (1B) applies to this case and therefore the limitation period expires on the 6th January 1992.”

Ghal din il-Qorti hu car illi li kieku s-socjeta' appellata kienet tikkontendi illi l-ittra tas-socjeta' importatrici tad-19 ta' Novembru 1991 kienet tikkostitwixxi “written claim” ghall-fini tas-sub inciz 2 tal-artikolu 32 hi kienet definittivament tirrispondi a tono u kienet tirribatti illi l-“limitation period” kellu jigi kkalkulat abbazi tad-data ta' dik l-ittra. Il-fatt li dan m'ghamlitux hu fil-fehma ta' din il-Qorti indikazzjoni cara u determinanti illi ghall-partijiet kienu, almenu sakemm bdiet din il-kawza, l-ittri tal-5 ta' Jannar 1993 u tad-9 ta' Jannar 1993 li kienu mahsuba biex jissodisfaw id-dispost tas-sub inciz 2 tal-artikolu 32. Konkluzjoni din li tikkonforta l-apprezzament tal-Qorti illi l-ittri precedenti ma kienux jimportaw peress ta' “written claim” vera u proprja imma kienu biss tentattiv biex tigi determinata d-disponibbilta' tas-socjeta' konvenuta li taghmel tajjeb ghad-danni li fic-cirkustanzi kien presumibbli li l-importatur kien ser ibati. Taht dan l-aspett u ghal dawn ir-ragunijiet l-appell jirrizulta gustifikat.

Ghal dawn il-motivi, s-sentenza appellata qed tigi revokata u l-eccezzjoni tal-irritwalita' tal-proceduri minhabba li dawn gew prezentati fuori termine qed tigi michuda. L-ispejjez ta' dan l-incident in vista tal-partikolarita' tal-kaz kellhom jigu sopportati ugwalmart bejn it-tlett socjetajiet kontendenti. L-atti qed jigu rimessi lill-ewwel Qorti ghall-kontinwazzjoni.

Dep/Reg

mg